

HANDLEIDING

DIDASKO

Grieks / Latijn

INHOUDSOPGAVE

Installatie	1
Indeling scherm	1
WERKING	2-6
Openen	2
Instellen vensters	2
Woord	2
Woordenlijst	2
Notities	2
Printen / bewaren	3
Grammatica	3
Rechter muisknop	3
Help	3
Encyclopedie	3
Opzoeken	4
Markering	4
Lijst van gemarkeerde verbanden	4
Voorbeelden van gemarkeerde verbanden	5-6
WEERGAVE INFORMATIE	7-11
Zelfstandig naamwoord (substantivum)	7
Bijvoeglijk naamwoord (adiectivum)	7
Deelwoord (participium)	7
Voornaamwoord (pronomen)	8
Persoonsvorm	8
Samengestelde tijden	8
Bijwoord (adverbium)	9
Voorzetsel (prepositie)	9
Voegwoord (conjunctie)	9
ACI	9
Ablativus absolutus	9
Genitivus absolutus	10
Gerundivum-constructie	10
Bijzin met een coni./opt.	10
Gebruikte afkortingen	11

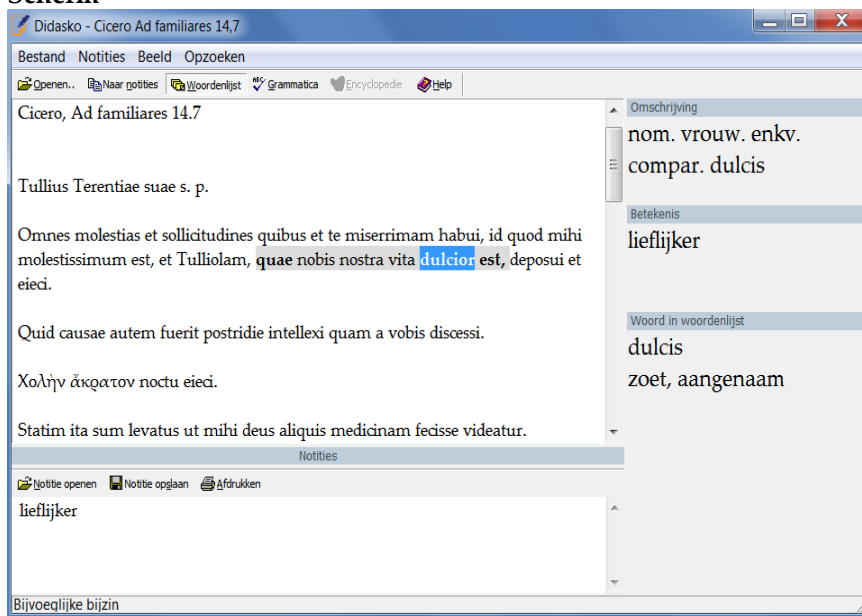
DIDASKO

Installatie

Zodra de CD in het CD-ROM-station is geplaatst, start automatisch een installatie-programma. Het enige wat u hoeft te doen, is enkele keren de knop van uw keuze aan te klikken. Vervolgens is het mogelijk via **Start – Programma's** voor de eerste keer het programma te starten. Zie ook het inlegvel!

Wat betreft de weergave van de tekst is uitgegaan van 1024 bij 768 pixels bij de instellingen van het beeldscherm. Door deze instelling te veranderen kan de tekst groter of kleiner worden weergegeven.

Scherm

- 1 Titelbalk
- 2 Menubalk met 4 knoppen
- 3 Werkbalk met 6 knoppen
- 4 Venster met geselecteerde tekst; rechts ervan aanwijzingen over het aangeklikte woord
- 5 Werkbalk met 3 knoppen, horend bij het venster eronder
- 6 Venster waarin de betekenis van het aangeklikte woord kan worden geplaatst en waarin tekst kan worden bewerkt
- 7 Statusregel

WERKING

Openen

Als Didasko is gestart, verschijnt er een reeks dialoogvensters waarin u door op de gewenste map en tenslotte op het juiste bestand te klikken de tekst kunt selecteren die u wilt openen. Met de keuze verdwijnt het dialoogschermb; het duurt enkele ogenblikken voordat de gekozen tekst is ingelezen.

Daarna kunt u op twee manieren een nieuw bestand openen:

- in menubalk (2) klikken op **Bestand** en vervolgens op **Openen**
- klikken op **Openen** in werkbalk (3).

De vensters (4 en 6) kunnen met de muis van boven naar beneden en van links naar rechts worden vergroot of verkleind.

Het geheel kan worden verkleind of vergroot door te slepen met de hoek rechtsonder.

Woord

Door te klikken op een woord van de tekst in het venster (4) wordt rechts ervan **Omschrijving** en **Betekenis** ingevuld. Door op **Beeld** in de menubalk (2) te klikken of door met de rechter muisknop op het vak van **Omschrijving** of **Betekenis** te klikken kan dit naar believen worden uit- of ingeschakeld.

Woordenlijst

Door op **Woordenlijst** in de werkbalk (3) te klikken wordt ook **Woord in woordenlijst** geactiveerd en verschijnen in dat vak andere gegevens over het woord die er zijn. Ook dit kan naar believen worden uit- of ingeschakeld.

Notities

Als een woord is aangeklikt en u klikt vervolgens op **Naar notities** in de werkbalk (3), verschijnt in het onderste venster (6) de betekenis die bij **Betekenis** is ingevuld. In het onderste venster kunnen de meest elementaire tekstbewerkingen, zoals knippen en plakken, worden verricht.

Printen en / of bewaren

De in **Notities** vergaarde en bewerkte tekst kan worden geprint en opgeslagen.

Printen gebeurt door op **Afdrukken** in de tweede werkbalk (5) te klikken, opslaan door op **Notitie opslaan** in de tweede werkbalk (5) te klikken of door op **Notities** in de menubalk (2) te klikken en daarna op **Notitie opslaan**. Er verschijnt een dialoogvenster waarin u kunt aangeven waar en hoe u het bestand wilt bewaren. Dit bestand kan bij een andere gelegenheid worden opgevraagd door op **Notitie openen** te klikken in de tweede werkbalk (5) of door op **Notities** in de menubalk (2) te klikken en daarna op **Notitie openen**. Er verschijnt weer een dialoogvenster.

Grammatica

Men kan onderdelen van een grammatica bekijken door op **Grammatica** in de eerste werkbalk (3) te klikken. Bij een Latijnse tekst verschijnt na enkele ogenblikken een scherm met de Latijnse grammatica, bij een Griekse tekst de Griekse.

Het scherm is verdeeld in tweeën. Links een lijst van allerlei onderdelen van de grammatica, rechts de uitleg van het aangeklikte onderdeel, bijvoorbeeld de verbuiging van *femina*. Ook de voorgeschreven stilistische en narratologische begrippen zijn opgenomen. Het venster wordt gesloten zoals een Windowsvenster. Door op de rechter muisknop te drukken kan meteen het voorbeeld in de grammatica van het aangeklikte woord worden opgeroepen.

Help

Men kan onderdelen van een helpbestand bekijken door op **Help** in de eerste werkbalk (3) te klikken. Na enkele ogenblikken verschijnt er een nieuw scherm.

Het scherm is verdeeld in tweeën. Links een lijst van allerlei onderdelen van het helpbestand, rechts de uitleg van het aangeklikte onderdeel, bijvoorbeeld het gebruik van **Notities**. Hier kan men ook de lijsten bekijken van de opgenomen Latijnse en Griekse teksten. Het venster wordt gesloten zoals een Windowsvenster.

Encyclopedie

Bij de namen in de examenteksten vanaf 2003 is extra informatie beschikbaar in de vorm van een beschrijving, eventueel met een plaatje, of een kaart. De informatie kan worden opgeroepen door eerst gewoon op de naam te klikken. De knop **Encyclopedie** in de werkbalk licht op, in de statusregel verschijnt de mededeling *Encyclopedie*.

Als vervolgens op de knop **Encyclopedie** wordt geklikt, verschijnt de informatie in een apart venster. Het venster wordt gesloten zoals een Windowsvenster.

Opzoeken

Wanneer men op deze knop in de menubalk (2) klikt, wordt in het menu dat verschijnt, de mogelijkheid geboden onafhankelijk van de geopende tekst iets op te zoeken in de drie woordenlijsten (Homerus, Grieks, Latijn), de grammatica's of het encyclopediebestand.

De indeling van het scherm en de manier van kiezen zijn vervolgens dezelfde als beschreven is bij **Grammatica**.

Markering

Door in de menubalk (2) op **Beeld** te klikken en vervolgens op Markering krijgen alle woorden die tot hetzelfde verband horen, een andere kleur.

Als het gaat om een zin, worden onderwerp en gezegde in die reeks **vet** weergegeven. Bij een ACI en ACP worden de subjectsaccusativus en de infinitivus, respectievelijk het participium, **vet** weergegeven. Ook bij een ablativus absolutus en genitivus absolutus wordt de kern met **vet** weergegeven. Bij een dubbelverbonden bepaling met een participium wordt het participium **vet** weergegeven.

In een geel kadertje (hint) bij het aangeklikte woord is even te zien om welk verband het gaat. Dezelfde aanduiding is te zien in de statusregel (onderaan), totdat een woord uit een ander verband wordt aangeklikt.

De functie kan weer worden uitgeschakeld door bij **Markering** het vinkje weg te halen.

Lijst van gemarkeerde verbanden

De verbanden die gemarkeerd worden, zijn:

Hoofdzin	Genitivus absolutus
Bijwoordelijke bijzin	Accusativus absolutus
Bijvoeglijke bijzin	Accusativus cum infinitivo
Afhankelijke vraagzin	Accusativus cum participio
Onderwerpszin	Dubbelverbonden bepaling
Voorwerpszin	Gerundivum-constructie
	Bijstelling
Ablativus absolutus	Uitroep

Voorbeelden gemarkeerde verbanden

- Hoofdzin

Toen de meester vanuit zijn werkkamer riep, *kwamen twee slaven het vertrek binnen.*

Bij een meerledige hoofdzin wordt in beginsel telkens een onderdeel gemarkeerd.

De ene slaaf had een dienblad in handen en de andere slaaf bracht de sandalen.

- Bijwoordelijke bijzin

Toen *de meester vanuit zijn werkkamer riep*, kwamen twee slaven het vertrek binnen.

Bij een meerledige bijzin wordt in beginsel telkens een onderdeel gemarkeerd.

Toen *de meester vanuit zijn werkkamer riep* en er niemand verscheen, werd hij vreselijk boos.

- Bijvoeglijke bijzin

De meester riep de slaaf *die hij gisteren had gekocht.*

- Afhankelijke vraagzin

De meester weet niet meer *waar hij hem gisteren heeft gekocht.*

- Onderwerpszin

Wie dit denkt, heeft groot gelijk.

- Voorwerpszin

Ik vrees *dat deze man dit nooit kan.*

De man zegt *dat hij bijzonder tevreden is.*

- Dubbelverbonden bepaling

Luidkeels schreeuwend drong hij het kantoor binnen.

Hij liep *tevreden* naar boven.

- Bijstelling

Frans, *de zoon van Piet*, komt ook.

- Uitroep

Oh, wat is dat mooi.

- Ablativus absolutus

urbe heri expugnata profectus est

- Genitivus absolutus

οί ἄνδρες *τῆς νυκτὸς ἐπιγενομένης* ἀπῆλθον

- Accusativus cum infinitivo

dicit *patrem heri adfuisse*

νομίζω *ὑμᾶς ἀληθεύειν*

- Accusativus cum participio

ducem de sella surgentem vidimus

- Gerundivum-constructie

spes *urbis expugnandae*

WEERGAVE INFORMATIE

Zelfstandig naamwoord (substantivum)

Latijn: Naamval, getal, nominativus enkelvoud. Bij de woorden van de 3e, 4e en 5e declinatie ook de genitivus en het geslacht (m, f, n), bij die van de 1e en 2e als het uitzonderingen betreft.

Voorbeeld **ducem** acc. sg. dux ducis m
de veldheer

Grieks: Bij een lidwoord + zelfstandig naamwoord: van het lidwoord naamval, geslacht, getal en nominativus enkelvoud mannelijk; van het zelfstandig naamwoord de naamval, het getal en de nominativus; achter de nominativus staat het lidwoord om het geslacht aan te geven.

Voorbeeld **τοῦ ναύτου**
τοῦ gen. mann. enkv. ὁ
van de
ναύτου gen. sg. ναύτης
zeeman

Voorbeeld (als het lidwoord er niet bij staat): **ναύτη**
ναύτη dat. sg. ναύτης ὁ
voor een zeeman

Bijvoeglijk naamwoord (adiectivum)

Naamval, geslacht, getal en nominativus enkelvoud

Voorbeeld **magnam** acc. vrouw. enkv. magnus
grote

Voorbeeld **μεγάλην** acc. vrouw. enkv. μέγας
grote

Deelwoord (participium)

Latijn: Naamval, geslacht, getal, soort participium en werkwoord

Voorbeeld **timentes** nom. mann. meerv. ppa timeo II
vrezend / terwijl zij vreesden

Grieks: Naamval, geslacht, getal, de "tijd", het genus en het werkwoord

Voorbeeld **διδούς** nom. mann. enkv. ptc. praes. act. δίδωμι
gevend, terwijl je geeft

Voornaamwoord (pronomen)

Naamval, geslacht, getal en nominativus enkelvoud

Voorbeeld **alicuius** gen. mann. enkv. aliqui
een of andere

Voorbeeld **τινος** gen. mann. enkv. τις
een of andere

Persoonsvorm

Latijn: Persoon, wijs, tijd, genus en werkwoord (ik-vorm) en het cijfer van de conjugatie.

Voorbeeld **habes** 2e sg. ind. praes. act. habeo II
jij hebt

Grieks: Persoon, wijs, tijd, genus en het werkwoord (ik-vorm).

Voorbeeld **ἔχεις** 2e sg. ind. praes. act. ἔχω
jij hebt

Persoonsvorm derde persoon

Indien het onderwerp apart in de zin voorkomt, wordt met "(hij)" aangegeven dat het om een enkelvoud gaat, met "(zij)" dat het om een meervoud gaat.

Voorbeeld **ancilla timet**
ancilla nom. sg. ancilla
de slavin
timet 3e sg. ind. praes. timeo II
(hij) is bang

Voorbeeld **ὁ πατήρ λέγει**
ὁ nom. mann. enkv. ὁ
(de)
πατήρ nom. sg. πατήρ ὁ
vader
λέγει ind. praes. act. λέγω
(hij) zegt

Samengestelde tijden

Bij het passivum van het perf., plqpf. en fut. ex. worden beide vormen apart weergegeven. In bepaalde gevallen wordt daarna ook nog de combinatie vermeld.

Voorbeeld **punitus est**
punitus nom. mann. enkv. ppp punio IV
gestraft

est 3e sg. ind. praes. sum
hij is, hij werd

Voorbeeld **hortatus sum**

hortatus nom. mann. enkv. ppp hortor I
aangespoord hebbend; hortatus sum = ik heb aangespoord

sum 1e sg. ind. praes. sum
ik ben; hortatus sum = ik heb aangespoord

Bijwoord (adverbium)

Voorbeeld **semper / ἀεί** adverbium
altijd

Voorzetsel (prepositie)

Voorbeeld **post / μετά** prep. + acc.
na

Voegwoord (conjunctie):

Voorbeeld **ut** conj. + coni.
opdat

ACI

Met de toevoeging (ACI) wordt aangegeven dat het woord bij een aci-constructie hoort; de subjectsaccusativus is vertaald met de toevoeging "dat", de infinitivus als persoonsvorm met de toevoeging "(dat hij)" of "(dat zij)".

Voorbeeld **servum abire**

servum acc. (ACI) sg. servus
dat de slaaf

abire inf. (ACI) praes. abeo IV
(dat hij) weggaat

αὐτὸν εἰδέναι

αὐτὸν acc. (ACI) mann. enkv. αὐτός
dat hij

εἰδέναι inf. (ACI) act. οἶδα (perf.)
(dat hij) weet

Ablativus absolutus

Met de toevoeging (AA) wordt aangegeven dat het woord deel uitmaakt van een ablativus absolutus.

Voorbeeld **domino sciente**

domino abl. (AA) sg. dominus
de meester

sciente abl. (AA) mann. enkv. ppa scio IV
terwijl (hij) het weet

Genitivus absolutus

Met de toevoeging (GA) wordt aangegeven dat het woord deel uitmaakt van een genitivus absolutus

Voorbeeld **τοῦδε βασιλεύοντος**

τοῦδε gen. (GA) mann. enkv. ὅδε
deze (man)

βασιλεύοντος gen. (GA) mann. enkv. ptc. praes. act. βασιλεύω
terwijl (hij) koning is

Gerundivum-constructie

Voorbeeld **ad urbem defendendam**

ad prep. + acc. gerund.
tot (het), om (te)

urbem acc. sg. urbs urbis f
de stad

defendendam acc. vrouw. enkv. gerundivum (dominant) defendo III
het verdedigen van (= acc.), te verdedigen

Bijzin met een conī. / opt.

De toevoeging (dat, opdat enz.) bij de persoonsvorm wordt alleen gegeven als voegwoord en persoonsvorm ver uit elkaar staan.

Voorbeeld **ut .. veniret**

ut conj. + conī.
opdat, om te

veniret 3e sg. conī. act. imperf. venio IV
(opdat) hij zou komen, (om te) komen

ὡς μάθοιμι

ὡς conj. + opt.
opdat, om te

μάθοιμι 1e sg. opt. aor. act. μανθάνω
(opdat) ik vernam, (om te) vernemen

De scheiding tussen twee mogelijkheden bij de vertaling van een woord wordt aangegeven met een komma of schuine streep.

Voorbeeld **patris**

van vader, voor vader *of*

van / voor vader

Gebruikte afkortingen

AA = ablativus absolutus

abl. = ablativus

acc. = accusativus

ACI = accusativus cum infinitivo

ACP = accusativus cum participio

act. = activum

adi. = adiectivum

adv. = adverbium

aor. = aoristus

compar. = comparativus

coni. = coniunctivus

conj. = conjunctie

dat. = dativus

enkv. = enkelvoud

f = femininum

fut. ex. = futurum exactum

fut. = futurum

GA = genitivus absolutus

gen. = genitivus

gerund. = gerundium / gerundivum

imper. = imperativus

imperf. = imperfectum

ind. = indicativus

inf. = infinitivus

m = masculinum

mann. = mannelijk

med. = medium

meerv. = meervoud

M/P = medium/passivum

n = neutrum

NCI = nominativus cum infinitivo

nom. = nominativus

onz. = onzijdig

opt. = optativus

pass. = passivum

perf. = perfectum

pfa = participium futurum activum

pl. = pluralis

plqpf. = plusquamperfectum

ppa = participium praesens activum

ppp = participium perfectum passivum

praes. = praesens

prep. = prepositie

ptc. = participium

sg. = singularis

superl. = superlativus

voc. = vocativus

vrouw. = vrouwelijk

Ik stel het op prijs dat als er fouten gesignaleerd worden, mij die gemeld worden.

De eerste teksten voor deze versie van Didasko zijn voor het Centraal Examen van 1999 bewerkt. Het kan dus zijn dat notaties niet altijd precies hetzelfde zijn.

Leo Nellissen

e-mail: didasko@stilus.nl

internet: www.stilus.nl/didasko